

Такім чынам, камп'ютарны жаргон знаходзіцца ў пастаянным руху, словаўтваральныя працэсы працякаюць у ім значна хутчэй, чым у лубой іншай некадыфікаванай мове.

Літаратура

1. Скрэбнев, Ю.М. Основы стилистики английского языка. – М.: АСТ, 2000. – 240 с.
2. Тюрина, С.Ю. О языке и юморе «программеров». Лингвистический аспект компьютерного сленга // Вестник ИГЭУ. Выпуск 4. – 2005 // www.ispu.ru
3. Словарь молодежного и интернет-сленга. Толкование более 10 000 слов и выражений / Авт. сост. Н.В. Белов. – Минск: Харвест, 2007. – 256 с.

Інэса Навасельцава

Беларускі дзяржаўны эканамічны ўніверсітэт

БЕЛАРУСКІЯ ЛЕКСІЧНЫЯ ЭЛЕМЕНТЫ Ў РУСКАМОЎНЫХ СМІ БЕЛАРУСІ

Нягледзячы на тое, што на Беларусі падчас камунікавання пераважае руская мова, у яе ўсё ж трывала пранікаюць рысы беларускай мовы, што дазваляе казаць пра існаванне беларускага нацыялекта ў рускім маўленні [4, с. 221]. «Беларускі акцэнт» у рускай мове адзначае ў сваіх працах прафесар Н.Б. Мячкоўская, указваючы на розніцу паміж прадуктамі беларускага ўплыву на рускую мову і рускага ўплыву на беларускую мову з гледжання іх аформленасці [5, с. 39]. Пераключэнне з рускай мовы на беларускую найчасцей матывуецца жаданнем аўтара працытаваць нацыянальна «нагружаныя» паняцці, згадаць культурна значныя лексемы ці выразы. У прэсе адзначаюцца ўстойлівыя «попыт і прапанова» на моўную гульню як на адзін з інструментаў масавага камунікатыўнага ўздзеяння» [3, с. 274]. Ужыванне беларускіх элементаў у якасці моўнага сродку гульні ў рускамоўных СМІ Беларусі прасочваецца праз формы іх увядзення ў тэкст: *курсівам* – «Впечатленная темой цмокаў і нячысікаў, газета решила исследовать современную белорусскую мифологию» [БелГазета, 2012, № 41, с. 21], «Любым вакханаліям мы предпочитаем памяркоўнасць і сціпласць» [БелГазета, 2014, № 9, с. 24] «...потому что мы – *годныя*, достойные уважения люди» [БелГазета, 2015, № 25, с. 14]; *курсівам у двукоссі* – «... купили и белорусских *прысмакаў*» [Комсомольская правда, 2012, № 15, с. 6], «...здесь и карта с отображением районных центров, в которых проходили *“Дажынкi”*» [БелГазета, 2014, № 2, с. 8], «...какие из заготовленных для его гостей

сюрпризы произвели наибольшее впечатление на нас, “тутэйшых” негостей» [БелГазета, 2014, № 17, с. 2]; *у двукоссі без курсіва* – «... работа должна быть последовательной и поэтапной, начинаться от ментальности, от “чаркі і шваркі” [Sexus, 2011, № 5, с. 24], «Все это позволяет белорусскому бренду найти “сяброў” по всему миру» [Комсомольская правда, 2014, № 52, с. 38], «У нас людей, “абыхавых да веры”, нет» [Комсомольская правда, 2014, № 102, с. 18], «Поэтому белорусского “Яблыка” не будет – только американский Apple» [БелГазета, 2015, № 25, с. 7]; *змешаным тыпам* – «... Андриолли – это *хлонец* из Вильни, итальянец по происхождению, который всей душой полюбил белорусский народ и даже участвовал в восстании 1863 г.» [БелГазета, 2013, № 2, с. 13], «Спыніце яго, як вам падкажа сэрца, – поясняла панночка какому-то мужчине, но тот никак не мог понять, как это – “спыніць”?» А, остановить в смысле?» – сообразил он наконец, и *ветлівая панначка* даже перешла на русский» [БелГазета, 2014, № 8, с. 19]; *без выдзялення*: «... они говорят: так ведь это наш вяленый кумпак!» [Sexus, 2012, № 7–8, с. 40], «Так, из всех изданных за XVII век в ВКЛ книг большая часть напечатана в друкарнях иезуитов» [Комсомольская правда, 2013, № 53, с. 4], «И даже строение внутренних органов может доступно и быстро объяснить на мове» [Комсомольская правда, 2014, № 57, с. 39], «...планирует показать кузькину мать тутэйшаму кинобомонду» [БелГазета, 2015, № 25, с. 15]; *рускімі літарамі і формамі*, з частковым захаваннем беларускага правапісу: «Чрезмерное общение с *опивнем* приводило к знакомству с *бадзюлей*...» [БелГазета, 2012, № 41, с. 21], «Ныне кочующий, будто «Дажынки», по белорусской провинции» [БелГазета, 2013, № 5, с. 28], «Я, бульбашка, нашла в российской столице свадебное платье, которое сделали свои же, бульбаши!» [Комсомольская правда, 2015, № 112, с. 28]. Да некаторых беларускіх слоў даецца пераклад на рускую мову ці каментарый: «В одной чудесной книжке я напоролся на рецепт аутентичного белорусского сыра «Нябожчык» (покойник)» [Sexus, 2011, № 5, с. 9], «А в некоторых регионах Беларуси на Коляды выбирали «шчодрую» – самую красивую и полную женщину» [Антенна, 2013, № 1, с. 15], «Духовный суд занимался ... и тем, что белорусским словом называется “пералюб”, когда у одного из супругов появлялись чувства на стороне» [Комсомольская правда, 2014, № 72, с. 10], «В документах XVII в. упоминается поле с садом, где росли дикие груши – *дзічкі*» [БелГазета, 2015, № 25, с. 12].

Характэрная рыса ў мове СМІ – выкарыстанне прэцэдэнтных феноменаў, асноўны крытэрыі якіх – інварыянт іх успрымання, што

захоўваецца ў кагнітыўнай базе большасці прадстаўнікоў лінгвакультурнай супольнасці, але не выключае магчымасці асобных інтэрпрэтацый: «В этом паттерне люди видели перекресток, папараць-кветку, отпечаток пальца, что-то еще...» [БелГазета, 2012, № 50, с. 16]; «...и за пределами страны *трасянка* стала устойчиво ассоциироваться с Беларусью и белорусами, тем самым претендуя на национально-прецедентный феномен» [6, с. 112–113]; «В интерьере замка нет ... призраков черной панны за углом» [БелГазета, 2013, № 6, с. 19]; «В 1520 г. переехал в Вильню, где основал первую типографию в ВКЛ» [БелГазета, 2014, № 2, с. 9]; «...экзотические для россиян наклейки “Купляйце беларускае!”» [Комсомольская правда, 2015, № 112, с. 9]. Выкарыстанне, часта трансфармаваных, прэцэдэнтных феноменаў у якасці загаловка надае тэксту асаблівы экспрэсіўны акцэнт. Семантычна ёмісты заглавак хутка прыцягвае ўвагу, адсылаючы да першаснага тэксту ці сітуацыі, дэтэрмінуе сістэму каштоўнасных крытэрыяў і ацэнак рэчаіснасці: “*Дажынкi*” в бронзе» [АиФ в Беларуси, 2010, № 37, с. 16], «Камо грядеши, бульбаши?» [БелГазета, 2013, № 6, с. 11], «Бусел в пролёте» [БелГазета, 2012, № 43, с. 3], «Первый после бульбы» [Sexus, 2012, № 7–8, с. 5], «Я Дзед-Барадзед» [Антенна, 2012, № 51, с. 46], «*Змагары и овцы*» [БелГазета, 2013, № 7, с. 5], «Люблю Беларусь. *Неўзаемна*» [БелГазета, 2013, № 7, с. 20], «Операция “*крумкач*”» [БелГазета, 2013, № 9, с. 18], «Вэлфэр нам в хату» [БелГазета, 2013, № 14, с. 15], «Не кажы “гоп”» [БелГазета, 2013, № 22, с. 1], «Главный тот, кто з *даўбнёй*» [БелГазета, 2014, № 16, с. 8], «*Ховайся в шайбу!*» [БелГазета, 2014, № 17, с. 2], «Зроблена ў Беларусі» – хорошие цены и хороший ассортимент» [Комсомольская правда, 2015, № 112, с. 9], «Якуб-хипстер и другие» [БелГазета, 2015, № 25, с. 16].

Падчас успрымання тэксту прэсы «будуецца даволі складаная іерархія пераўтварэння індывідуальнага духоўнага прадукту, прапанаванага канкрэтнымі людзьмі праз СМІ, у прадукт грамадскі» [2, с. 9], таму выкарыстанне прыёмаў моўнай гульні значна пашырае магчымасці пераўтварэння інфармацыі ў дыяпазоне «аб’ектыўнасць – маніпулятыўнасць». Частотнасцю ў прэсе вылучаюцца беларускія элементы «*тутэйшыя*», «*памяркоўнасць*», «*Дажынкi*», «*трасянка*», «*бульба*», за якімі апошнім часам замацавалася ў кантэксце іранічная ці адмоўная афарбоўка. Любыя ацэнкі прадугледжваюць валоданне чытачом беларускімі фонавымі ведамі, бо «надтэкст дыскурсу СМІ вызначаецца эстэтычным, этычным, аксіялагічным і лінгваіндывідуальным сэнсам тэксту і расшыфроўваецца такімі ж фактарамі ўспрымальніка

паведамлення» [1, с. 98]. Змешанае маўленне – «моўны канфармізм прамоўцаў у пэўных сацыялінгвістычных і псіхалінгвістычных умовах» [7, с. 60], але некаторыя даследчыкі адзначаюць, што сёння «фэнаменальнае ў Беларусі тое, што, пры дамінаванні рускай мовы ва ўсіх сферах, рускае маўленне беларусаў мае ўстойлівыя, амаль невыкарыстаныя баларускамоўныя рысы» [6, с. 116].

Літаратура

1. Земская, Е.А. Языковая игра / Е.А. Земская и др. // Русская разговорная речь. Фонетика. Морфология. Лексика. Жест. – Москва: Наука, 1983. – С. 172–214.
2. Іўчанкаў, В.І. Культура маўлення журналіста: СМІ як каталізатар моўных тэндэнцый і заканамернасцей // Культура маўлення журналіста: зборнік навуковых артыкулаў. Вып. I (VII) / Пад рэд. В.І. Іўчанкава, С.К. Бердніка / В.І. Іўчанкаў. – Мінск: БДУ, 2013. – 106 с.
3. Качалова, И.Н. Оценочная функция языковой игры в дискурсе СМИ: автореф. дис. / И.Н. Качалова. – М.: Московский обл. ун-т, 2010. – 21 с.
4. Міхневіч, А. Нацыялект / А. Міхневіч // Беларуская энцыклапедыя: у 18 т. / рэдкал.: Г. Пашкоў [і інш.]. – Мінск: БелЭн, 1996–2000. – 11 т. – С. 221.
5. Мечковская, Н.Б. Белорусский язык: Социолингвистические очерки. Н.Б. Мечковская // München : Verlag Otto Sagner, 2003. – С. 39–40.
6. Рамза, Т.Р. Трасянка: национально-прецедентный феномен или «ключевое слово текущего момента»? / Т.Р. Рамза // Беларуская думка. – 2010. № 7. – С. 112–116.
7. Цыхун, Г. Языковая ситуация и смешанные формы речи в Беларуси / Г. Цыхун // Съоставително езикознание / Contrastive Linguistics, XXXI. – 2006. – № 1. – С. 55–61.

Людмила Петрова

Белорусский государственный технологический университет

ЛИТЕРАТУРНОЕ РЕДАКТИРОВАНИЕ НА ТЕЛЕВИДЕНИИ

В творческой группе, которая готовит телевизионную передачу, редактору принадлежит одно из ведущих мест. Оно определяется прежде всего ответственностью за содержание и художественное качество материала.

Сегодня редактора в штатном расписании некоторых каналов называют по-разному. В частности, функции главного редактора выполняет продюсер. Он не только следит за идейно-художественным уровнем